

KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA

Delo in sadovi — kam zdaj?

Kulturno-umetniški društvi iz Dolskega in Anton Mehle iz Seneže sta pripravili celovečerni drami Kastelka in Delavnica oblakov. Društvi sta se predstavili doma pa tudi gostovali sta že.

Zaradi izredno kvalitetno pripravljenih del bi bilo prav, da bi bilo go-

stovanj v naši občini več, saj je nekaj dvoran, v katerih je mogoče nastopati. Odgovorni v KS in TOZD — premislite in seveda POVABITE jih na gostovanje. Ponudite delavcem in občanom urico, dve lepih kulturnih užitkov. Ne bo vam žal.

Č. G.

Za ustvarjalno osebnost

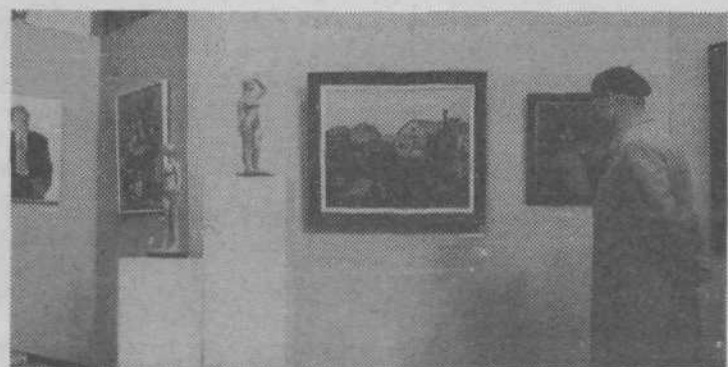
Ljubitelji likovne umetnosti so v velikem številu obiskali tradicionalno, že trinajsto razstavo akademskih likovnih ustvarjalcev naše občine. S posebno atmosfero bogata Jelovškova galerija se vse bolj uveljavlja, zanimanje za razstavljena dela narašča. To je dokaz kvalitete razstavljenih del, pa tudi potrebe delovnega človeka in občana po lepoti in estetskem užitku.

Priznani umetniki: Jože Centa, Mire Cetin, Silva Devetak, Aleksander Horvat, Leon Koporec, Janez Kovac, Jože Trpin, Izidor Urbančič, Samo Kovač, Ivan Bogovič in Aladar Zahariaš so predstavili svoja najnovejša dela, vsak seveda s svojo tematiko in svojo motiviko. Nedvomno kaže ob razstavi poudariti velik

smisel in pomen pedagoškega dela akademskih likovnih ustvarjalcev, ki se ne manifestira le v likovnem pouku na šolah, temveč tudi v vodenju in usmerjanju celotne kulturne dejavnosti. Znatno je namreč njihov delež pri vzgoji mlade generacije za vrednotenje in doživljanje kulturnih dobrin in oblikovanju njihovega pogleda na umetniško ustvarjanje nasploh. S svojim delom vplivajo na oblikovanje mladih, za katere pričakujemo in želimo, da bodo zrasli v aktivne, ustvarjalne, kritične in socializirane družbene osebnosti.

Ob odprtju razstave je več o tem govoril predsednik ZKO naše občine Srečko Čož, krajijski kulturni program pa je izvedel godalni kvartet Slovenske filharmonije.

Č. G.

PISMA BRALCEV

In še enkrat o delitvi stanarin v letu 1979

Piscu članka moramo že takoj na začetku izreči priznanje za njegovo prizadevanje za gospodarno porabo stanarin. Nekateri predlogi so celo identični s težnjami strokovnih služb, ki skrbijo za vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih hiš. Težnje in želje vseh vzdrževalcev stanovanj so ravno tako usmerjene v zagotovitev čimveč sredstev za tekoče in investicijsko vzdrževanje, nikakor pa ne moremo teh želja in teženj realizirati na način, kot ga predlaga pisec članka, saj moramo nekatere obveznosti pokrivati po določilih zakona (amortizacija), druge pa le v mejah možnosti (vzdrževanje).

Delitev stanarin, ki jo sprejemajo delegati v zboru uporabnikov stanovanjske skupnosti, ni idealna, ker izhaja iz razpoložljivih sredstev, s katerimi pa lahko pokrijemo le najnujnejše stroške za ohranjanje nezmanjšane vrednosti stanovanjskih hiš.

Pisec članka meni, da je treba iz stanarine zagotoviti predvsem sredstva za vzdrževanje. Predno lahko pričnemo z vzdrževalnimi deli moramo zbrati sredstva stanarin in prispevkov, jih razporediti, ugotoviti potrebe na terenu itd. Vse te naloge, ki omogočajo optimalno vzdrževanje, pa so tudi element gospodarjenja, ki ga obravnavamo pod nazivom upravljanje.

Pri tem se s piscem članka začnemo razhajati. Njegove trditve, da bomo iz 14 % »redili« celotno vrsto potrebne in še več nepotrebne administracije (cit. pisca), so močno nasprotne njegovi prvotni težnji za čimboljše vzdrževanje stanovanj oziroma hiš.

Organiziranost stanovalcev in delovnih ljudi kot uporabnikov ter delovnih organizacij kot izvajalcev v stanovanjski skupnosti ni enostavna in ne poceni. Tu gre za skupno gospodarjenje s stanovanjskim fondom z več kot 8.800 stanovanji v občini Ljubljana Moste-Polje. Vsekakor mora biti jasno, da pri tem delu ni dovolj le samouprano delegatsko delovanje in organiziranost, temveč so potrebne tudi ustrezne strokovne službe, ki so organizirane v delovni skupnosti SSS, ali pa v specializiranih delovnih organizacijah.

Predvsem soglašamo s piscem, da pretirane in nepotrebne administracije ne moremo plačevati iz stanarine.

Smoupravna
stanovanjska skupnost
Ljubljana Moste-Polje

Predsednik občinske skupščine Marjan Moškrč se je prisrčno zahvalil Dragi Svetinovi za leta nesebičnega njenega dela v ZKO — Foto: Todorč

Zahvala

Člani bivšega in sedanjega izvršnega odbora ZKO naše občine so se prisrčno zahvalili Dragi Svetini za njeno požrtvovalno dolgoletno vodstveno delo v tej organizaciji. Učenci OS Polje so izvedli kulturni program, ob prisotnosti delegacij iz pobratene Bileče in prijateljskega

kraja Plužine sta imela krajsa nagovora predsednik ZKO Srečko Čož in predsednik občinske skupščine Marjan Moškrč.

Tovarišici Dragici Svetini želimo še naprej mnogo lepega, pa tudi nadaljnjega sodelovanja z zvezo.

Č. G.

• PRED 225 LETI SE JE RODIL V ZAGORICI

Jurij Vega

Kdo ne pozna Jurija Vega, sestavljalca logaritmičnih tabel in matematike. Letos, ko praznujemo 225-letnico rojstva našega velikega »občana«, se spomnimo njegovega življenja in dela.

Bil je kmečki sin iz Zagorice. Šolal se je na liceju v Ljubljani in opravil zaključne izpite iz fizike, matematike, logike in metafizike. Po končani študiji je bil nameščen kot navigacijski inženir, vendar je kmalu stopil v vojaško službo in poverili so mu mesto učitelja na topničarski šoli na Dunaju. Kot profesor matematike je takoj spoznal hibe tedanje šole; poučevali so brez primernih knjig in brez pravega sistema. Takoj se je lotil pisanja učbenikov. Leta 1872 je izdal prvi zvezek predavanj, ki je vseboval osnovne računsko operacije s števili in delno tudi algebro. Snovi ni strogo matematično dokazal, vendar so učbenike hitro sprejeli tudi na drugih šolah zaradi metodskih prednosti, preglednosti in jasne sistematike. Kmalu je izdal še tri zvezke predavanj, ki so vsebovala geometrijo, nauk o praktičnem zemljemertvu in pa, kar je predvsem važno, infinitezimalni račun, ki se je končal z integracijo diferencialnih enačb.

Poleg tega je Vega skoraj vse svoje življenje posvetil izračunavanju logaritmov. Sklenil je logaritmične tabele tako izpopolniti, »da bi se dolgo vrsto let ne bilo več potrebno matematikom na novo ukvarjati s preračunavanjem te vrste.« Njegovo najpomembnejše delo je veliki desetdecimadni logaritmovnik, ki ga je v drugi izdaji še popravil in predelal ter dodal tabelo trigonometrijskih logaritmov.

Delo vsebuje različne astronomske tabele in formule za uporabno matematiko. V zadnjem poglavju pa so zbrane tudi formule iz matematične analize in iz integralnega računa.

Do takrat se niso poznali dela, ki bi vsebovala tako bogato, zgoščeno in skrbno sestavljeno zbirko integralov s pojasnili.

Vega si je zaradi ljubezni in navdušenja, s katerim se je zavzemal za študij matematike, in zaradi dela, ki ga je opravil, pridobil neizpodbitne zasluge. V uporabi matematiki si je zagotovil trajno mesto s preračunavanjem logaritmov — njegove tabele še danes uporabljajo in ponatiskujejo povsod po svetu. Smemo ga šteti med tiste naše sinove, ki so z deli mednarodne veljave dokazali, da smo Slovenci del evropske celote, da so tudi mali narodi potrebni in ustvarjalci dejavnosti evropske skupnosti.

Ob spominu na Jurija Vega se spomnimo tudi našega mladega rodu. Ne smemo slaviti samo naših velikih prednikov, ampak moramo pomisliti tudi na njihove naslednike. Skrbeti moramo za vzgojo mladih nadobudnih matematikov in sploh mladih znanstvenikov, spodbujati njihovo delo v šoli in doma. Mogoče pa se med njimi skriva »novi« Vega.

NIKA GAMS

• JANČE 1869

Narodna zavest in Turnverein

Turške vdore so naznanjale grmade na najvišjih vrhovih, s katerimi so tudi najbolj razgledi. Z Ljubljanskega gradu se vidijo proti vzhodu visoke zgradbe psihiatrične bolnišnice na Studencu, obdane z obširnimi obzidjem, med drevjem se skriva fužinski grad, zadaj se svetijo visoki pločevinasti dimnik veške papirnice in tovarne tapet, na levo so skladišča Petrola in žitni silos, zadaj se zarašča Kozjakov kamnolom vseh edinega kamna za zidanje temeljev, malce na desno je Debnj vrh, ki se je včasih imenoval Devj vrh po slovanski boginji Devi. Še bolj zadaj pa so Janče, ki so bile znane po narodni zavednosti že v drugi polovici prejšnjega stoletja, v času ustanovitve Južnega Sokola, slovenske telovadne organizacije po češkem vzoru.

Ustanovitelj češkega Sokola je bil Miroslav Tyrš, od Slovencev pa je bil zanj med najbolj zavzetimi Fran Levstik, ki je poslovenil telovadna povelja in za telovadna orodja

ustvarjal slovenska poimenovanja tudi po čeških predlogih.

Kot protiutež so ljubljanski nemčurji ustanovili Turnverein. Nemci in nemčurji so vabili s službami in nizkimi obrestmi za ponujajoča, bolj vsiljujoča posojila, mamili zadolžene slovenske kmete s posojili prek svojih, avstrijskih »rajfajznov« — skoro bi upravičeno smeli reči prav ta namen osnovanih posojilnic na nasvet vladnega denarniškega strokovnjaka Reifeisna. Vsiljevali so posojila, a ob najbolj neprikladnem času terjali vračilo. Kadar zadolženi kmet posojila ni mogel takoj vrniti, je nemčurško vodstvo poglajlo grunt na boben, ga kupilo in naselilo nanj — nemčurja. Tako je bilo s ponemčevanjem tudi v šolstvu, ko so ustanavljali »šulferajnske« šole sicer za malenkostno število nemčurjskih ali nemških otrok uslužbencev na naši zemlji, v resnici pa za pritegovanje slovenskih otrok, da bi jih ponemčili.

• DVAJSET LET NAŠEGA GLASILA

»20 let prej«

Aleksander Dumas je menil, da je 20 let že kar precejšnja doba. Je, pa ni!

V športu lahko je. Glejte: Pred 20 leti je bil svetovni rekord v teku na 100 m še 10,2 sekund, danes je 9,9 sek. V skoku v višino 222 cm, danes 236 cm, smučarski letalci so poleteli 132 m, danes 181 m. Plavalci so se na 100 m prosto bojevali z minuto, danes so že več kot 10 sek. pred njo.

No, pa še tole: Pred 20 leti je bil Tone Žabjak eden najbolj talentiranih mladih nogometnih vratarjev. Danes je za njim I. zvezna liga in je predsednik IO TKS Ljubljana Moste-Polje.

Dušan Pirc je bil še mladinec in rezerva (in »enfant terrible«), potem pa eden najboljših rokometnih vratarjev v SFRJ, danes pa je sekretar interesne komunalne skupnosti Ljubljana Moste-Polje. V plavanju gre še hitreje. Andrič, Robida, Klešnik, Dimic, Potočnik so bili tedaj še osnovnošolci, potem državni reprezentanti v plavanju, sedaj pa so že zdavnaj zapustili tekmovalne bazene.

Nekako pred 20 leti sem začel sodelovati v tedanji Moščanski skupnosti s kakim člankom. Potem sem skoraj 10 let skrbel in pisal za športno stran »moščanski«, »poljski« in »zaloški« šport se je redno odražal na teh straneh.

Skupaj z bralci smo izbirali tudi najboljše športnike občine. Pa je tudi že več let, ko me je dolžnost potegnila iz občine in s tem iz moščanske — Naše skupnosti.

Sedaj jo le še redno berem.

Pred 20 leti so bili še z nami nekateri tovariši, ki so bili med tvorci športa v občini. Mladi so bili, pa jih ni več.

Milivoje Tasič, ki je prvi iz črpnopisal o športu v Msk in bil prvi tajnik občinske zveze za telesno kulturo.

Tone Lokar je prinesel v Moste košarko; danes je to Slovan — II. zvezna liga.

Vili Pfundtner, duša nogometnega kluba Slovan. Janez Wallas, trener in sekretar košarkarjev

Slovana. Vekoslav Bregant, prvi in dolgoletni predsednik — TVD Partizan Moste — in še kdo.

Vse je prežgodelj pobralla zahrbna bolezen. Njihovo delo nadaljujejo drugi. Tudi v Naši skupnosti.

Mladinci izpred 20 let so danes funkcionarji, današnji bodo čez leta. Upam, da bo tako tudi z Našo skupnostjo in njeno športno rubriko.

Za jubilej — na mnoga leta! JANEZ VIRK

• IZ ALBUMA NAŠIH SREČANJ Z EDVARDOM KARDELJEM

Edvard Kardelj z ženo Pepco na obisku v Saturnusu 26. maja 1977 (Foto: Janez Grčar)

Južni Sokol ni obetal nič, nudil tudi nič, gradil je le na narodni zavesti. Sodeč po junaškem dogodku pa je bila zavednost kaj močna.

Turnverein je v nedeljo, 17. maja 1869. leta priredil propagandni — Slovenci so bili prepričani, da je šlo za izzivalni — izlet na Janče, koder so z vzklizavanjem svojih gesel in izzivanji do kraja izrabili potrepljivost hribovcev, da so se morali hitreje vračati, kot so prišli. Bežal je tudi uradni predstavnik oblasti, litjski glavar. Razvneti junaški kmetje so se lotili godbenih instrumentov, ko pa so bili ti stolčeni, še turnarjev, da so bežali nazaj skoz Besnico, čez Pečarja, Šivnik, kašelski most — pa na Večve. Kako so si pot zapomnili, ko so si glave varovali z rokami, je težko razumeti, vendar so Večve vendarle dosegli. Prvi begunci so v papirnici zavrteli telefon. Nastopila je konjenica, a poveljujočega častnika je s škarpe zadel kol, da je omahnil. Konj

z zapetim častnikom je zdiral, še preden so pribežali poslednji turnarji od Zavečja in Sostrega. S sabljami čez plečeta so dragonce ubrali »nemške pravice«.

Klančarjev hlapec iz Podgrada je kasneje z vidnim užitkom vedno znova pravil, kako je bil po bobnu mahnil in je onomatopoeično posnemal takratno revskanje bobna. Nič se ni branil še enkrat iti »dve leti sedet«, da bi le mogel še enkrat mahniti po bobnu na Jančah.

Kogar so pograbili dvjesto metrov tostran ali onstran ceste, je sedel dve leti, bolj oddaljeni pa le šest mesecev. Res pa je, da je po žgoči polemiki in razburiljivi gonji Fidelis Trpinc odstopil kot občinski odbornik ali celo kot poslanec.

O takih dogodkih nehoti pomisliti na današnje »turnarje« na Koroškem, kjer npr. straži društveno hišo njihov oborožen mladinec.

INKO VILFAN